

Jenei András

Deepwater Horizon

Az olajipar Csernobilja

2010. április 20-a valószínűleg fekete napként vonul be a Mexikói-öböl partja mentén élők és a BP naptárába, ugyanis ekkor robbant fel és gyulladt ki – eddig ismeretlen okból – a Deepwater Horizon nevű mélytengeri fúróplatform. Az Exxon Valdez tankhajó bő húsz évvel ezelőtti alaskai szerencsétlensége óta a legnagyobb, akár még azt is meghaladó olajszennyezés minden bizonnyal új fejezetet nyit az olajmultik történetében. Sőt, úgy tűnik, a közvetlen környezeti és pénzügyi károkon messze túlmutat a katasztrófa, melyet akár már most az olajipar Csernobiljának lehet nevezni.

A katasztrófa

A gigantikus fúrótorony, mely kőolaj után kutatott az öböl mély vizű területein, a robbanás után két nappal elsüllyedt, szabadon hagyva az utat a tengerfenéken lévő kútból feltörő nyersolajnak. A természeti kár mértéke hatalmas, és napról napra növekszik, ahogy a szivárgás megszüntetésére tett kísérletek sorban kudarcba fulladnak. A négy hete tartó szennyezés napi 5000 hordó

kőolajjal terheli az öböl vizét, de egyes becslések ennek a többszörösét feltételezik, így könnyen elképzelhető, hogy az Exxon tankerjének zátonyra futásánál is nagyobb katasztrófával állunk szemben. Bár a most kiömlő könnyűolaj könnyebben semlegesíthető és gyorsabban bomlik le, mint akkori „nehezebb” variánsa, mégis, hogy megfelelő képet kapjunk a szennyezés mértékéről: az olajszivárgás pesszimista becslések szerinti mennyisége fedezné Magyarország napi kőolajszükségletének ötödét.

Hatásai

A katasztrófa környezeti károkozását talán csak a jövő energiabiztonságára gyakorolt hatása múlhatja felül. A világ eddig érintetlen kőolajlelőhelyei ugyanis túlnyomórészt a tengerek és óceánok alatt találhatók, hasonlóan ahhoz, ahol a fúrótorony elsüllyedt, így a holnap olajkitermelése az eddig főleg szárazföldi szupermezőkről idővel áttevéődik ezekre az offshore területekre. Az ilyen lelőhelyek kinyerése az eddigieknél lényegesen nehezebb és költségesebb, mivel hatalmas fúróberendezéseket működtetnek, dacolva a zord tengeri körülményekkel, ráadásul soha nem látott mélységekbe kell fúrni az áhított fekete aranyért. Az olaj évtizeden át mélyponton lévő világpiaci ára pedig nem kedvezett az upstream (fúrás kutatás) szektornak, mely csak az elmúlt évek árkonjunktúrája után kezdett újra magára találni, és tudott investálni a drága mélytengeri kutatásokba. Tette ezt meglehetősen késéssel, nagyra nyitva a majdani kitermelési kapacitás és a jövő növekvő igény szintje közti ollót. Ha középtávon nem sikerül a kőolajmezők kimerülési rátáján csökkenteni új lelőhelyek bekapcsolásával, nem is oly sokára abban a helyzetben találhatjuk magunkat, hogy a fogyasztási igény szint meghaladhatja a kitermelhető olaj mennyiségét, aminek beláthatatlan következményei lennének a világ gazdaságra nézve. Bár a helyzet még nem égető, mégis egyre többen hívják fel rá a figyelmet, Barack Obama vélhetően ezért is engedélyezte nemrég a kutatási engedélyek kiadását olyan területekre, melyek eddig tiltott gyümölcsnek számítottak.

Porba hulló tervek

A Deepwater Horizon katasztrófája viszont derékba törheti ezt az ambiciózus energiafüggetlenedési reményt, melyet alig titkoltan az elmúlt évtized hallatlanul sikeres amerikai nem konvencionális gázkitermelésének példája fűtött. Ugyanis az eddig tabunak számító olajlelőhelyek kiaknázásával (és Kanada olajhomokja révén) az USA hosszú távon nem szorulna tovább a közel-keleti olajimportra. Ez nem jelentené a status quo feladását, mégis lehetőséget biztosítana arra, hogy csökkentse egyre költségesebb jelenlétét a térségben, és egyben javítson az ellátásbiztonságán is. Ám a széles körű társadalmi elégedetlenség, amelyet a mostani olajszennyezés generált, várhatóan merőben új szabályozási rendszer

megalkotására kényszeríti a döntéshozókat, így akár visszavehetik a frissiben kiadott engedélyeket, sőt tovább szűkíthetik az eddigi kutatási területek listáját is. Továbbá egy erélyesebb szabályozási környezet még az eddig jó befektetésnek számító kutatásokat is leállíthatja, mivel a megnövekedő költségek a befektetők kihátrálását eredményezhetik. Ám ezeknél is többre kerülhet a morális kár, hasonlóan ahhoz, amit az atomenergia-ipar szenvedett el az 1986-os nukleáris katasztrófa után. Akkor a szektornak majdnem 15 év kellett, hogy talpra álljon, s bár a jelenlegi szerencsétlenség egyelőre meg sem közelíti az akkori nukleáris szennyezés generációkon átívelő hatását, mégis az egyre környezettudatosabb amerikai fejekben könnyen formálódhat egy sajátos mementóvá, hasonlóan a csernobili stigmához. Az eddig hatalmas befolyással bíró olajlobbi így erős falakkal találhatja magát szemben. Bár eddig is voltak erőtlén próbálkozások az akadályállításra, főleg a zölde szervezetek részéről, a mostani katasztrófa mérete ezeket a recsegő-ropogó zsalukat a népharag betonjával öntheti ki, melyen még a legtapasztaltabb lobbisták fúrófeje is kicsorbulhat. Márpedig ezeket a nehéz döntéseket Európa, Ausztrália és Dél-Amerika törvényalkotói is árgus szemekkel fogják figyelni, mivel precedensértékűek lehetnek, és globálisan változtathatják meg a mélytengeri olajfúrásokról alkotott képet.

Öröm az örömben, hogy ami nehézség a kőolajnak, az jelen esetben ironikus módon előny a kistestvérnek, a földgáznak. Bár szoros a családi kötelék, mégis tény, hogy a gáz kitermelése lényegesen tisztább, tengeri kutatása alacsonyabb kockázattal jár, ráadásul az ökológiai lábnyoma is jóval kisebb, így még nagyobb szeletet hasíthat ki az jövő energiamixéből. Sőt, az amerikai olajkutatás megtorpanása teret engedhet még nagyobb mértékben a megújuló energiáknak, ezzel meglehetősen szokatlan helyzetbe hozva a zöldeket, akik bizonyára nem egy katasztrófális környezetszennyezés árán szerettek volna ilyen előnyre szert tenni. Mégis, érdekesebb drukkolnunk, hogy a közelgő hurrikánszezon előtt sikerüljön a szakembereknek megszüntetni az öbölben a szivárgást, különben rövid időn belül nem csak a pelikánokért kell majd aggódnunk.

Az elemzés eredetileg a Világ gazdaság 2010. május 19-ei számában jelent meg.